

Äänekosken kaupunki / esiopetus

Muutosmääräys / esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muuttaminen

17.12.2025 OPH-7885-2025

26.3.2026 OPH-466-2026

Perusteen teksti

1.2. Paikallinen opetussuunnitelma ja sen kehittäminen

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen esiopetuksen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä. Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, opiskeluhuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta esiopetuksen kansallisten perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee esiopetuksen järjestämistä kaikissa esiopetuksen yksiköissä tai toimipaikoissa. Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös muut paikalliset suunnitelmat, kuten:

- mahdollinen varhaiskasvatussuunnitelma
- perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- perusopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma
- tasa-arvolain mukainen tasa-arvosuunnitelma
- mahdollinen kestävän kehityksen [suunnitelma ja kulttuurikasvatussuunnitelma](#) sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa esiopetusta varten. Paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille opetuksen järjestäjän esiopetuksen yksiköille tai toimipaikoille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä yksikkö- tai toimipaikkakohtaisia osia sen mukaan kuin opetuksen järjestäjä päättää. Opetuksen järjestäjät voivat myös sopia järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä opetussuunnitelmaa laadittaessa, sitä arvioitaessa ja kehitettäessä. Lisäksi opetuksen järjestäjän tulee laatia lukuvuosittain esiopetuksen opetussuunnitelmaan perustuva suunnitelma (myöhemmin lukuvuosisuunnitelma) ja tiedottaa huoltajille ennalta siinä päätetyistä keskeisistä asioista. Lukuvuosisuunnitelmassa tarkennetaan, miten paikallista opetussuunnitelmaa kussakin esiopetuksen yksikössä tai toimipaikassa kyseisen lukuvuoden aikana toteutetaan.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että esiopetuksen henkilöstö sekä huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen. Myös lasten näkemyksiä kuullaan ja hyödynnetään kehittämisessä. Huoltajien ja lasten kannalta mielekkäisiin sekä saavutettaviin ja esteettömiin osallistumis- ja vaikuttamistapoihin kiinnitetään erityistä huomiota. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan esiopetuksen opetussuunnitelman yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa. Lasten eheän oppimisen polun turvaamiseksi on tärkeää, että muun

varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstö saa mahdollisuuden tutustua ja osallistua esiopetuksen opetussuunnitelman laatimiseen ja kehittämiseen.

Esiopetuksessa lapsilla on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta jokaisena esiopetuksen työpäivänä sekä heidän tarpeidensa mukaista oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukea. Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen esiopetuksessa olevan lapsen kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita toimintaa ohjaavia normeja. Myös lapsen oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen kuuluvaa lapsikohtainen tuen toteuttamista koskeva suunnitelma laaditaan luvun 5 mukaisesti.

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa esiopetusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on esiopetuksen laadun kehittäminen ja lasten oppimisen edellytysten parantaminen. Paikallisen opetussuunnitelman ja sitä tarkentavan lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta ja arviointi on osa arviointitehtävää ja siihen perustuvaa kehittämistä. **Arvioinnissa voidaan hyödyntää opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen KOSKI-palveluun tallennettuja tietoja.** Opetuksen järjestäjän ja esiopetuksen yksiköiden tai toimipaikkojen tuottaman tiedon lisäksi esiopetuksen arvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

Paikallinen tarkennus Äänekoski

Äänekosken esiopetussuunnitelma laaditaan suomenkielisenä ja se ohjaa kaikkia kaupungin esiopetuksen toimipaikkoja. Jokaisessa toimipaikassa tehdään lukuvuosisuunnitelma. Lasten ja huoltajien osallisuus huomioidaan toimipaikan lukuvuosisuunnitelman laadinnassa. Lukuvuosisuunnitelma tehdään toimintakauden alussa ja se toimitetaan hyväksyttäväksi lokakuussa.

Äänekosken esiopetuksen opetussuunnitelma laaditaan e-Perusteisiin, johon tarvittavat paikalliset linjaukset kirjataan luvuittain perustetekstin jälkeen.

Lasten näkökulmaa on tuotu esiopetussuunnitelmaan kuulemalla lapsia ja huoltajia onnistuneeseen esiopetuspäivään liittyvistä asioista. Lisäksi lasten osallisuus toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa toteutuu päivittäin. Muu henkilökunta ja yhteistyötahot osallistuvat suunnitelman tekemiseen kommentoimalla sisältöjä.

Toimipaikkakohtaiset lukuvuosisuunnitelmat käydään läpi varhaiskasvatuksen Pedatiimissä. Huoltajille niistä tiedotetaan vanhempainilloissa ja yhteistyötahoille sidosryhmäpalavereissa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat laaditaan toimipaikkakohtaisesti.

Äänekosken esiopetussuunnitelman laadintaa ovat ohjanneet mm. seuraavat asiakirjat:

- **Äänekosken kaupunkistrategia Ilmiömäinen Äänekoski 2028**
- **Opetus- ja kasvatustoimialan toimeenpano-ohjelma 2026 - 2028**
- Hyvinvoinnin edistämisen ohjelma 2023 - 2028
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

Perusteen teksti

2.1. Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Esiopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, perusopetuslakiin ja -asetukseen ja sen nojalla annettuun valtioneuvoston asetukseen, oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin. Päiväkodissa tai perhepäiväkodissa järjestettävän esiopetuksen osalta sovelletaan lisäksi varhaiskasvatustalakeia ja sen nojalla annettua valtioneuvoston asetusta. Jos lapsi osallistuu esiopetuksen lisäksi esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen, ohjaa varhaiskasvatuksen järjestämistä varhaiskasvatustalakeia.

Esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on otettava huomioon lapsen etu. Opetuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia ovat muun muassa yhdenvertaisuustalakeia, tasa-arvotalakeia, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus ja YK:n lapsen oikeuksien sopimus, YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007 sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Esiopetukseen sovelletaan myös hallintotalakeia ja lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta.

Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta. Huoltajan on huolehdittava siitä, että lapsi osallistuu esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Esiopetusta voidaan järjestää päiväkodeissa ja kouluissa. Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta. Opetuksen järjestäjän päätöksellä lapsi voi osallistua esiopetukseen perusopetuksen aloittamista edeltävänä vuonna, mikäli lapselle on psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella tehty päätös perusopetuksen aloituksesta vuotta säädettyä aiemmin. Perusopetuksen aloituksen myöhentämisestä sekä muusta esiopetuksen poikkeavasta järjestämisestä määrätään luvussa 5.5.

Esiopetuksen opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Lisäksi osa opetusta voidaan antaa muulla kuin edellä mainituilla perusopetuslain mukaisilla opetuskielillä, jos se ei vaaranna lasten mahdollisuuksia seurata opetusta. Tästä määrätään tarkemmin luvussa Esiopetuksen toteuttamisen periaatteet – Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia kysymyksiä.

Perusopetuslain mukaan esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja, taitoja ja edistää liikunnallista elämäntapaa. Laissa säädetään, että esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja tasa-arvoisuuden edistämisen tehtävä ja opetuksen tulee turvata riittävä yhdenvertaisuus koko maassa. Opetuksen ja kasvatuksen tarkemmista tavoitteista säädetään valtioneuvoston asetuksessa.

Esiopetus kestää yleensä yhden lukuvuoden, ja sitä annetaan vähintään 700 tuntia. **Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneiden lasten esiopetuksen toteuttamisen vaihtoehdot kuvataan luvussa 5.5.1.** Esiopetusta järjestettäessä otetaan huomioon, että opetukseen osallistuvilla lapsilla on oikeus osallistua myös esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

Esiopetusta ja sitä täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Kun lapsi tarvitsee kehitykseensä, oppimiseensa ja hyvinvointiinsa tukea esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen osalta tällöin varhaiskasvatuslakia ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteita.

Esiopetus toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. Koko esiopetuksen henkilöstö on vastuussa siitä, että esiopetusta toteutetaan suunnitelmallisesti. Esiopetuksessa otetaan huomioon lasten kielelliset, kulttuuriset ja katsomukselliset taustat. Lasten mielipiteitä kuunnellaan ja heidän identiteettiensä kehittymistä tuetaan.

Esiopetusta koskeva lainsäädäntö korostaa huoltajien osallisuutta. Huoltajilla on oikeus saada tietoa esiopetuksen tavoitteista ja toiminnasta jo ennen esiopetukseen ilmoittautumista sekä lapsensa esiopetuspäivästä esiopetuksen aikana. Huoltajien mielipiteitä ja tietoja kuullaan sekä heidän antamaansa palautetta hyödynnetään esiopetuksen kehittämisessä.

Esiopetus, opetuksessa käytettävät oppimateriaalit ja välineet sekä tarvittava opiskeluhoito ovat maksuttomia. Lapsille on tarjottava jokaisena esiopetuspäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria, ja ruokailutilanteen on oltava ohjattu.

Esiopetukseen osallistuvalla lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Turvallisuus otetaan huomioon oppimisympäristöissä ja kaikessa esiopetuksen toiminnassa. Lasten kokeman turvallisuuden perustana ovat keskinäiseen kunnioitukseen ja huolenpitoon perustuva toimintakulttuuri ja esiopetukseen soveltuvat oppimisympäristöt. Lapsia ohjataan yksilönä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata, syrjitä tai aiheuteta vaaraa muille. Turvallisuuteen liittyviä tehtäviä käsitellään tarkemmin luvuissa 3 ja 6. Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietoja koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset. Esiopetuksessa käytetään tarvittaessa perusopetuslain mukaisia kasvatustukusteluja ja kurinpidollisia keinoja esiopetukseen soveltuvalla tavalla. Opetuksen järjestäjä huolehtii lain edellyttämän suunnitelman laatimisesta joko erillisenä tai osana paikallista opetussuunnitelmaa.

Kunta tai esiopetuksen järjestämiseen luvan saanut muu opetuksen järjestäjä voi hankkia esiopetuspalvelut julkiselta tai yksityiseltä palveluiden tuottajalta. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään esiopetusta koskevien säädösten, järjestämisluvan sekä näiden opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Perusteen teksti

2.2.Esiopetuksen tehtävä osana oppimisen polkua

On tärkeää, että varhaiskasvatus, siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden. Laadukkaan kokonaisuuden lähtökohtana on, että opettajat sekä muu henkilöstö tuntevat oppimisen polun eri vaiheet, niiden keskeiset tavoitteet, ominaispiirteet ja käytännöt. Lasten kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan yhteistyössä luvussa 3.3 kuvatulla tavalla. Opetus- ja muu henkilöstö tekevät huoltajien kanssa yhteistyötä lasten oppimisen polun kaikissa vaiheissa. Tavoitteena on, että kunkin lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen jatkuu joustavasti lapsen tarpeista lähtevänä. Tämän varmistamisessa henkilöstön yhteistyön ja osaamisen suunnitelmallisella johtamisella esiopetuksen toimipaikoissa ja opetuksen järjestäjän tasolla on tärkeä merkitys.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan esiopetuksen erityisenä tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa ja kunnioitetaan lasten mielenkiinnon kohteita opetuksen järjestämisessä. Leikki eri muodoissaan on vahvasti läsnä esiopetuksen toiminnassa. Huoltajat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuen sekä opiskeluhuollon järjestämisessä tehdään tarvittaessa yhteistyötä monialaisesti.

Esiopetus on tavoitteellista toimintaa. Opetuksen tavoitteet määrittyvät opetussuunnitelman perusteiden ja niiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaan. Lasten osaamistasolle ei opetussuunnitelmassa aseteta yhteisiä tavoitteita. Yksilöllisesti pohditut tavoitteet hyödyttävät lasten oppimista, joten opettaja keskustelee kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista, toiveista ja oppimisesta lapsen ja hänen huoltajansa kanssa. Esiopetuksen henkilöstö ottaa nämä tarpeet ja toiveet huomioon opetusta suunniteltaessa sekä oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tavoitteellisuuden lisäämiseksi opettaja voi yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa laatia kullekin lapselle oppimissuunnitelman.

Esiopetuksessa seurataan ja tuetaan kunkin lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen tietojensa ja taitojensa kehittymistä. Tavoitteena on samalla pyrkiä ennaltaehkäisemään mahdollisesti ilmeneviä vaikeuksia. Lapsen minäkäsitys vahvistuu arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten sekä kannustavan palautteen avulla. Esiopetuksen aikana lapset tutustuvat lähiympäristöön, sen ihmisiin ja luontoon sekä näiden moninaisuuteen. Leikillä ja mielikuvituksen käytöllä on tärkeä merkitys lasten myönteisen kehityksen sekä uusien tietojen ja taitojen opettelun kannalta.

Fyysisellä aktiivisuudella on myönteisiä vaikutuksia lasten oppimiseen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Esiopetus tarjoaa lapsille tilaisuuksia vuorovaikutukseen, ilmaisun eri muotoihin, **liikkumiseen** ja uusiin kokemuksiin. Lasten mielenkiinnon kohteisiin tutustutaan yhdessä erilaisissa oppimisympäristöissä. Näin lapsille avautuu mahdollisuuksia ystäväyteen, oppimisen iloon ja uusiin kiinnostuksen kohteisiin.

Kun lapsi on aloittanut esiopetuksessa, lapsi osallistuu kaikkeen toimintaan, ellei kyseessä ole esiopetuksen poikkeava järjestäminen lapsen terveydentilasta johtuvasta syystä (kts. luku 5). Huoltaja, opettaja sekä esiopetuksen järjestämiseen osallistuva henkilöstö huolehtivat yhteistyössä lasten säännöllisestä osallistumisesta esiopetukseen.

Perusteen teksti

2.3. Arvoperusta

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, perusopetuslain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Esiopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Lapsilla on oikeus oppia sekä rakentaa käsitystään itsestään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti.

Lapsilla on oikeus oppia leikkien ja iloita oppimastaan. Lasten aikaisemmat kokemukset ja taidot ovat osa heidän oppimisen polkuaan. Lasten moninaisuutta sekä erilaisia tapoja toimia ja oppia arvostetaan. Lasten käsityksiä ja mielipiteitä pidetään tärkeinä, ja he osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen sekä

edellytystensä mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Lapsia rohkaistaan yhdessä tekemiseen ja yhteisöllisyyteen.

Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen. Kannustava palaute ja oikeudenmukainen kohtelu kuuluvat hyvään esiopetukseen. Lapsilla on oikeus ilmaista itseään ja ajatuksiaan, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita. Esiopetus tukee lasten kykyä ymmärtää arvoja, **ohjaa lapsia terveyttä, hyvinvointia ja liikunnallisuutta edistäviin elämäntapoihin** sekä tarjoaa lapsille mahdollisuuksia kehittää tunteita ja taitojaan, eettistä ajatteluaan ja kauneudentajuun.

Esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien yhteistyö auttaa turvaamaan lasten hyvinvointia. Esiopetuksen henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen moninaiisiin perheisiin sekä kotien moninaiisiin katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatusnäkömyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen ja opetuksen perusta.

Esiopetuksessa noudatetaan kestävä elämäntavan periaatteita ja otetaan huomioon sen eri ulottuvuudet: sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen. Esiopetus toimintaympäristönä tukee lasten tasa-arvoisuutta. Siihen sisältyvät muun muassa mielipiteiden ja sukupuolten tasa-arvo. Esiopetus edistää lasten mahdollisuuksia kehittää kykyään ja tehdä valintoja ilman sukupuolesta johtuvia ennako-odotuksia ja rajoituksia. Tasa-arvopyrkimyksiä täydentää laaja-alainen yhdenvertaisuuden periaate. Opetus on lapsia puoluepoliittisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti sitouttamaton. Esiopetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Perusteen teksti

2.5. Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu ja työn teko sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät nyt ja tulevaisuudessa laaja-alaista, tiedonalarajat ylittävää osaamista.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämisen tehtävä otetaan huomioon kaikessa esiopetuksen toiminnassa: toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä kehitettäessä sekä kasvatus- ja opetustyössä. Tehtävä perustuu valtioneuvoston asetuksen periaatteelle tarkastella opetusta kokonaisuutena. Sen toteutuminen edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia sekä esi- ja perusopetuksen yhteistyötä.

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tukevat heidän valmiuttaan suuntautua elinikäisen oppimisen polulle ja **luovat pohjaa kestävä ja liikunnallisen elämäntavan omaksumiselle**. Esiopetuksessa painopisteenä ovat kestävä elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Lasten laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa opeteltavia tietosisältöjä enemmän se, miten esiopetuksessa työskennellään, millaisiksi oppimisympäristöt rakennetaan sekä miten lasten oppimista ja hyvinvointia tuetaan.

2.5.2. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Paikallinen tarkennus Äänekoski

Kulttuurikasvatus ja Kulttuurikoski

Kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuurikoski takaa kaikille Äänekoskelaisille lapsille samat kulttuuritoimintaan osallistumisen mahdollisuudet. Päiväkodista alkava ja peruskoulussa portaittain, tavoitteellisesti etenevä kokonaisuus tutustuttaa lapset ja nuoret laajasti erilaisiin taidemuotoihin, paikalliseen kulttuuritarjontaan sekä alueen kulttuuriperintöön.

Kulttuurikasvatussuunnitelma tukee lasten ja nuorten omaehtoista toimintaa. Toimintaa ohjaavat taidekasvatuksen ammattilaiset. Kulttuurikoski sisältää päiväkotien ja kulttuuripolun.

Päiväkotien kulttuuripolku sisältää kaksi kokonaisuutta vuodessa, yksi syyskaudella ja yksi kevätkaudella. keskeisiä toimintamuotoja ovat esimerkiksi:

- Esitysten kiertuetoiminta päiväkodeissa ja niihin mahdollisesti liittyvät työpajat
- Vierailut kulttuurikohteissa
- Taiteilijaresidenssi päiväkodissa
- Lisäksi henkilöstön kouluttaminen kulttuuritoiminnan elämyksellisyyteen, taiteen kokemiseen ja osallisuuteen, sekä näiden elementtien hyödyntämiseen varhaiskasvatustyössä.

Esiopetus liittyy lisäksi perusopetuksen kulttuuripolkuun, jossa osallistuvat ensimmäisen luokan kanssa yhteiseen satupolkuun.

Kulttuurikasvatussuunnitelma takaa tasa-arvoisen mahdollisuuden osallistua ja tutustua taiteeseen ja kulttuuriin sekä:

- Vahvistaa taitoja ymmärtää, arvioida ja käyttää kulttuuria
- vahvistaa kykyä lukea median ja ympäröivän maailman välittämiä viestejä
- tukee kulttuuri-identiteetin kasvua ja kulttuurikompetenssin kehittymistä.
- tekee paikallista lähikulttuuria ja kulttuuriperintöä tutuiksi.
- kehittää kulttuurien moninaisuuden ymmärtämisen taitoa
- edistävää oppimista tuomalla uusia näkökulmia, tapoja ja menetelmiä.
- lisää viihtyvyyttä kouluissa ja varhaiskasvatuksessa, tarjoaa onnistumisen kokemuksia ja vahvistaa luovuutta ja itsetuntoa.
- tarjoaa keinoja itseilmaisuuksiin ja asioiden käsittelyyn.

2.5.3. Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtiminen, terveyden ja turvallisuuden sekä arjen teknologian hallintaan liittyvät taidot ovat tärkeitä kaikille. Kyse on yksilön hyvinvoinnista sekä **kestävään ja liikunnalliseen elämäntapaan sitoutumisesta**. Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin liittyviä taitoja sekä **ohjata heitä tekemään kestävän ja liikunnallisen elämäntavan mukaisia valintoja**. Esiopetuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen.

Esiopetuksessa lapsia ohjataan edellytystensä mukaan huolehtimaan itsestään, toisista, omista tavaroista ja yhteisestä ympäristöstä. Opetuksessa ja yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten arkielämän rytmiä sekä ruokailun, **liikkumisen ja levon merkitystä**. Erityisesti kiinnitetään huomiota **monipuoliseen ja riittävään liikkumiseen lasten hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä**. Lasten kanssa pohditaan heidän hyvää oloaan

edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja **heille tarjotaan kokemuksia liikkumisen ilosta**. Lapsia ohjataan toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä. Heitä ohjataan pyytämään ja hakemaan apua tarvittaessa. Lasten kanssa kokeillaan teknologisia ratkaisuja ja harjoitellaan laitteiden ja välineiden turvallista käyttöä.

Paikallinen tarkennus Äänekoski

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot Äänekosken esiopetuksessa

Esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin liittyviä taitoja ja **edistää liikunnallista elämäntapaa**. Lasten hyvinvointia ja itseohjautuvuutta arjessa tukevat selkeä päivärytmi, aikuisen tuki ja kannustaminen. Päivärytmillä ja omatoimisuuteen kannustavalla ohjauksella taataan lapsen perustarpeet eli **riittävä liikunta**, lepo, monipuolinen ravinto, omasta hygieniasta ja tavaroista huolehtiminen ja sitä kautta terveellisiin elämäntapoihin kannustaminen.

Tunne- ja turvataitokasvatus on lasten omien voimavarojen ja selviytymiskeinojen laaja-alaista vahvistamista. Turvataitokasvatuksella edistetään lasten itsearvostusta, itseluottamusta ja itsetuntemusta, tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä hyviä kaverisuhteita. Sillä myös vahvistetaan lasten omia taitoja puolustaa itseään ja pitää huolta rajoistaan kiusaamisen, väkivallan, houkuttelun ja ahdistelun tilanteessa. Lasta ohjataan huolissaan kääntymään turvallisen aikuisen puoleen. Tunne- ja turvataitokasvatuksella on jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

Tunteiden nimeäminen ja tunnistaminen ovat tärkeä osa arjen taitoja. Hyvät tunne- ja vuorovaikutustaidot edesauttavat lasta suoriutumaan vuorovaikutus- ja oppimistilanteissa. Näitä taitoja harjoitellaan arjen toiminnan lomassa ja ohjatuissa pienryhmissä. Esimerkkejä hyviksi havaituista materiaaleista ovat muun muassa Tunne- ja turvataitoja lapsille, Positiivinen pedagogiikka - huomaa hyvä, Muksuoppi, Vuorovaikutusleikki, Piki ja Molli sekä Sun ja mun juttu. Lisäksi Äänekosken varhaiskasvatukseen ja **esiopetukseen on valmistumassa Hyvää varhaiskasvua - opetussuunnitelma**.

Esiopetuksessa opetellaan tekemään valintoja, jotka pohjautuvat kestävään elämäntapaan. Aikuinen mallintaa omalla esimerkillään ympäristöystävällisiä toimintatapoja. Kun lapsi pääsee huolehtimaan omasta oppimisympäristöstään (esim. kierrätys, lelujen korjaaminen), hän kasvaa ja oppii tekemään ekologisia ja eettisiä valintoja.

Paikallinen tarkennus Äänekoski

Äänekosken esiopetuksen arvoperusta

Äänekosken kaupungin esiopetuksessa noudatetaan valtakunnallisen esiopetussuunnitelman arvoja. Arvojen toteutumista arvioidaan toimintakauden aikana toimipaikoissa.

Äänekosken esiopetuksen arvot:

- oikeus ainutlaatuisuuteen, osallisuuteen ja oppimiseen
- oikeus iloon, erilaisuuteen ja yhteisöllisyyteen
- oikeus hyvään opetukseen, kannustukseen ja ilmaisuun
- oikeus **hyvinvointia ja liikunnallista elämäntapaa edistävään esiopetukseen**
- henkilöstön avoin ja kunnioittava asenne
- kestävä elämäntapa, tasa-arvo ja sitoutumattomuus

Opetus- ja kasvatustoimen toimeenpano-ohjelma 2026-2028 kärjet:

- lapsen/ nuoren turvallisuuden ja tulevaisuususkon lisääminen
- lapsen ja perheen perusasioiden ja elämäntaitojen vahvistaminen
- älykäs sopeutuminen toimintaympäristön muutoksiin

Äänekosken kaupunkistrategiassa Ilmiömainen Äänekoski 2028 nimetyt arvot:

- olemme tasapuolisia ja oikeudenmukaisia
- toimimme kestävästi
- haemme aktiivisesti uusia ja innovatiivisia ratkaisuja

Työntekijän henkilökohtaiset arvot tulevat esille hänen vuorovaikutuksessaan lasten, huoltajien ja työtovereiden kanssa. On tärkeää, että jokainen työntekijä pohtii oman työnsä arvopohjaa henkilökohtaisella tasolla

Oppimiskäsitys Äänekosken esiopetuksessa

Esiopetuksen oppimiskäsitys perustuu käsitykseen elinikäisestä oppimisesta. Lapsi rakentaa maailmankuvaansa aikaisempien kokemusten perustalle. Tärkeää on, että lapsi oppii luottamaan omiin taitoihinsa, ja hänen osallisuuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan tuetaan.

Lähtökohtana ovat leikki, oppimisen ilo ja liikunnallinen elämäntapa. Lapsi havainnoi ja tutkii oppimisympäristöään kaikilla aisteillaan. Esiopetuksen toteuttamisessa huomioidaan yksilölliset tavat oppia. Lapsi oppii aktiivisessa vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Kuunteleminen ja keskusteleminen ovat tärkeitä vuorovaikutustaitoja ja niitä harjoitellaan esiopetuksessa. Aikuisen aito kiinnostus, läsnäolo, lämpö ja kiireettömyys luovat pohjaa lapsen terveen itsetunnon kehittymiselle.

Äänekosken esiopetuksen oppimiskäsityksessä huomioidaan positiivisen pedagogiikan, hyvinvointiopetuksen ja hyvän huomaamisen tärkeys lapsen oppimiselle. Hyvää varhaiskasvua - opetussuunnitelma on valmistumassa Äänekosken varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.

Perusteen teksti

3.1. Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Esiopetuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Monipuolisen liikkumisen tavoitteena on edistää oppimisen edellytyksiä ja esiopetukseen osallistumista sekä liikkumisen merkitystä kokonaisvaltaisena elämäntaitona esiopetuksessa ja sen ulkopuolella. Fyysinen aktiivisuus vaikuttaa lasten vireystilaan sekä tarkkaavaisuuteen ja toiminnanohjaukseen ja sillä voidaan edistää oppimista ja motorista kehitystä. Liikunnallisen elämäntavan vahvistamisessa on keskeistä luoda tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset liikkumisen mahdollisuudet osana toimintakulttuuria huomioiden erilaiset liikkumisen rajoitteet. Inklusiivinen, toisia kunnioittava ja avoimuutta tukeva toimintakulttuuri edistää turvallista oppimisympäristöä ja sitä kautta liikunnallista elämäntapaa. Liikunnallinen elämäntapa tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia, mukaan lukien mielen hyvinvointia. Esiopetuksessa liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona käyttäen liikuntavälineitä ja leluja monipuolisesti sekä vältetään pitkäkestoista istumista. Lapsia ja perheitä ohjataan mahdollisuuksien mukaan suosimaan liikkumista kuten kävelyä tai pyöräilyä esimerkiksi oman auton käyttämisen sijaan esiopetuksen matkoilla. Lasten hyvinvointia edistetään

antamalla mahdollisuus päivän aikana rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa. Toimintakulttuurin kehittämisessä huomioidaan yhteisön mahdollisuus toimia kiireettömässä ja keskittymistä edistävässä ympäristössä. Selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne edistää hyvinvointia.

Esiopetuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta, syrjinnältä ja muulta häirinnältä. Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Esiopetuksessa kiusaamista, rasismia, väkivaltaa tai häirintää ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Henkilöstön läsnäolo ja antama ohjaus vuorovaikutustilanteissa on tärkeää. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja. Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen. Esiopetus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

Kaikessa toiminnassa huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmennetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön. Esiopetuksessa edistetään välineiden ja tilojen yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä. Samalla lapset saavat positiivisia kokemuksia kestävästä elämäntavasta. Lasten hyvinvointia edistää, että heidän turvallisuuden tunnettaan ja uskoaan tulevaisuuteen vaalitaan osana kestävään elämäntapaan liittyvää kasvatusta.

3.2. Oppimisympäristöt esiopetuksessa

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan esiopetuksessa tiloja, paikkoja, välineitä, yhteisöjä ja käytäntöjä, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monitahoisia ja joustavia kokonaisuuksia. Ne tarjoavat mahdollisuuksia leikkiin, luoviin ratkaisuihin ja asioiden monipuoliseen tarkasteluun lapsia motivoivia ja toiminnallisia työtapoja käyttäen.

Kehittämistä ohjaavat näissä perusteissa määritellyt arvoperusta, oppimiskäsitys sekä toimintakulttuurin kehittämiselle asetetut tavoitteet. Lisäksi otetaan huomioon lasten osaaminen, heidän kiinnostuksen kohteensa ja yksilölliset tarpeensa sekä esiopetuksen toteuttamisen periaatteet. Oppimisympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä. Ne tarjoavat myös mahdollisuuksia leikkiä ja työskennellä rauhassa ja kiireettömässä ilmapiirissä. Oppimisympäristöissä kiinnitetään huomiota ergonomiaan, ekologisuuteen, esteettisyyteen, esteettömyyteen ja sekä tilojen valaistukseen, sisäilman laatuun, siisteyteen ja viihtyisyyteen.

Oppimisympäristöjä kehitetään niin, että ne edistävät vuorovaikutusta ja yhteisöllistä tiedon rakentumista. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat luovat ilmapiiriltään turvallisen ja muita kunnioittavan oppimisympäristön. Monipuoliset oppimisympäristöt tukevat lasten aktiivisuutta, liikkumista, terveen itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittämistä sekä oppimaan oppimisen taitoja, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lapset osallistuvat oppimisympäristöjen rakentamiseen. Heidän ideansa ja tuotoksensa näkyvät oppimisympäristöissä. Tämä tukee lasten osallisuutta ja antaa heille onnistumisen kokemuksia sekä vahvistaa vuorovaikutusta vertaisryhmän kanssa inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.

Oppimisympäristöinä käytetään ulko- ja sisätiloja, lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä. Esiopetuksessa käytetään ja sovelletaan myös tieto- ja viestintäteknologiaa tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi

hyödynnetään eri yhteistyökumppaneiden, kuten kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntatoimen tarjoamia mahdollisuuksia. Lasten omia leikkikaluja, tieto- ja viestintäteknologisia laitteita ja muita välineitä voidaan käyttää huoltajien kanssa sovituilla tavoilla. Tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat lapsille kokonaisvaltaisen oppimaiseman ja kannustavat **aktiiviseen**, yhteisölliseen ja itsenäiseen oppimiseen.

Paikallinen tarkennus

Esiopetuksen toimintakulttuuria kehitetään järjestäjätasolla, toimipaikkatasolla sekä esiopetuksen ryhmissä. Monialaisesti toimintakulttuurin kehittämistyötä tehdään esimerkiksi opiskeluhoollon ja kolmannen sektorin toimijoiden (esim. seurakunta, urheiluseurat) kanssa.

Toimintakulttuurin kehittämistyöllä pyritään tukemaan lasten hyvinvointia, edistämään liikunnallista elämäntapaa ja vahvistamaan turvallisuuden tunnetta ja tulevaisuususkoa.

Lasten ajatuksia onnistuneesta eskaripäivästä

- "On kivaa olla eskarissa, kun täällä on paljon leikkiaikaa ja tehdään myös niitä tehtäviä tai vaikka rakennetaan mallista ja tehtiin sitä raidallista vettä."
- " Kivointa on leikkiminen parhaan kaverin kanssa ja on saatu käydä koululuokissa vierailulla."
- "On hyvä päivä, kun saa pelata jalkapalloa ja ulkona olla pyörivissä hyrrissä pyörimässä, ja kun saa keinua, tai heitellä koululaisten Nerf-tikkoja."
- " Urheilupäivä ja hassuttelupäivät on parhaat ja kun on nähty avaruutta."
- "Jos on kivaa ja hauskaa, ja leikit onnistuu kavereitten kanssa, on kiva olla ystävä toiselle, eikä satuta toista."
- "Kun kaikki otetaan mukaan leikkiin."

Huoltajien ajatuksia onnistuneesta eskaripäivästä

- "Onnistunut esiopetuspäivä on mielestäni sellainen, että lapsi on oppinut jotain uutta, on innoissaan siitä ja tulee hyvillä mielin kotiin kertomaan päivästä ja kaikesta mitä on oppinut päivän aikana. Ja se, että on ollut mieleistä puuhaa eskarissa ja haluaa niiden asioiden opettelua vielä omasta tahdostaan kotonakin jatkaa, niin se kertoo mielestäni siitä, että on onnistuttu."
- "Iloinen lapsi, joka innoissaan menossa eskariin. Lapsi kertoilee kotona päivän kuulumisia. Innostava, kannustava, ryhmäyttävä henkilökunta - lasten turvallisuuden tunne."

Esiopetuksen hyvä toimintakulttuuri sisältää keskustelua, vuorovaikutusta sekä toiminnallista oppimista, joka tukee kuulluksi tuleamista. Myönteinen ja kannustava ilmapiiri edistää lapsen kasvua ja oppimista. Jokainen lapsi huomioidaan ainutlaatuisena yksilönä. Tavoitteena on jatkuvasti seurata erilaisin dokumentoinnin keinoin, toteutuuko lapsen osallisuus esiopetuksen arjessa.

Jokaisessa yksikössä tehdään esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma. Lukuvuosisuunnitelmiin voidaan tehdä yksikkökohtaisia painotuksia. Äänekosken esiopetusta ohjaavat myös paikalliset liikunta- ja kulttuurisuunnitelmat, suunnitelma lasten suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta, häirinnältä ja syrjinnältä.

Johtamisella on iso merkitys toimintakulttuurin kehittämisessä. Esiopetuksen esihenkilöitä tuetaan johtamistehtävässä esim. varhaiskasvatuksen pedagogisessa työryhmässä, Pedatiimissä,

kehittämisfoorumeissa 4 x vuodessa sekä toimipaikkojen johtoryhmissä ja erilaisissa koulutuksissa.

Henkilöstön ammattitaidon ylläpitäminen ja kehittäminen ovat osa laadukasta esiopetusta. Äänekoskella koulutetaan esiopetuksen henkilöstöä Lapset puheeksi -menetelmäosaajiksi. Lisäksi käytössä on ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma -lomake tiimien työn suunnitteluun ja yhteisten sopimusten pohjaksi. Sen avulla ryhmän toimintaa ja tavoitteita arvioidaan pitkin toimintakautta. Työvälineinä ovat myös työpaikkakokoukset yksilö- ja tiimikohtaiset kehityskeskustelut, erilaisiin ajankohtaisiin teemoihin liittyvät pedagogiset kahvilat, mentorointi, osallistavat vanhempainillat sekä palaute lapsilta ja huoltajilta.

Esiopetuksessa hyödynnetään monipuolisia oppimisympäristöjä (mm. metsä, luonto, kirjastot, puistot, urheilukentät ja liikuntatilat), ja lapselle annetaan mahdollisuus osallistua oman oppimisympäristönsä suunnitteluun ja rakentamiseen. Lapsen ideoiden ja tuotoksien tulee näkyä esiopetusympäristöissä. Hyvä oppimisympäristö mahdollistaa kiireettömän leikin, tutkimisen, kokeilun ja itsenäisen oppimisen. Oppimateriaalien ja lelujen tulee olla vapaasti lapsen käytettävissä. Materiaalien ja lelujen vaihtaminen rikastuttaa lapsen leikkiä ja oppimista. Leluja voidaan vaihtaa eri ryhmien kesken.

Huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö ja luottamuksellinen kasvatusyhteistyö luovat turvallisen pohjan lapsen esiopetukselle. Huoltajalla on lapsestaan arvokasta kokemusta ja tietoa, jota otetaan huomioon esiopetusta järjestettäessä. Yhteistyötä tehdään myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kanssa. Tavoitteena on lapsen eheä opinpolku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen. Esiopetuksen ja koulun aloitusvaiheissa pyritään huomioimaan, että siirtymät olisivat lapselle ja perheelle mahdollisimman joustavia.

Esi- ja perusopetuksen välillä tehdään yhteistyötä koko lukuvuoden ajan. Yhteistyön muodot ja ajankohdat suunnitellaan toimijoiden kesken. Muotoja ovat esim. joustava esi- ja alkuopetus, kummiluokkatoiminta sekä muu arjen yhteistyö.

Huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä arvioidaan asiakaspalautteiden, esiopetuksen oppimissuunnitelmakeskustelujen sekä arjessa tapahtuvien kohtaamisten avulla. Tiimi arvioi omaa toimintaansa tiimipalaverissa sekä ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmassa. Monialaista yhteistyötä arvioidaan Kuntoutuksen polku -palaverissa sekä opiskeluhuoltotyöryhmässä.

Perusteen teksti

4.3. Opetuksen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet

4.3.5. Kasvan, liikun ja kehityn

Perusteen teksti

5. Oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tuki

5.5.1. Varhennettu oppivelvollisuus

Varhennetun oppivelvollisuuden tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisvalmiuksia niin, että hänellä on mahdollisuus oppia ja kehittyä täyteen potentiaaliinsa. Esiopetuksen alkamista varhennetaan ja oppivelvollisuus alkaa vuotta säädettyä aikaisemmin, jos lapsen arvioidaan tarvitsevan enemmän aikaa esi- ja perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi oppimiskykyyn ja kokonaiskehitykseen

vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi. Tällöin lapselle tehdään päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta.

Vamma voi tarkoittaa esimerkiksi näkö- tai kuulovammaisuutta, kehitysvammaisuutta, vaikeita kehityshäiriöitä tai laaja-alaisia oppimisen vaikeuksia. Mikäli lapsella on pitkäaikaissairaus, joka vaikuttaa lapsen kognitiivisiin taitoihin ja toimintakykyyn, voi se olla syy varhennettuun oppivelvollisuuteen. Sellainen pitkäaikaissairaus, joka ei vaikuta lapsen oppimiskykyyn, voidaan huomioida oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä, kuten avustajan työskentelyllä ryhmässä. Tällöin varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätökselle ei ole perusteita. Toimintakyvyn rajoite tarkoittaa päivittäiseen selviytymiseen, osallisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä, jotka aiheuttavat lapselle osallisuuden esteitä tai laajoja avun ja tuen tarpeita.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna kuin lapsi täyttää 6 vuotta, ja hänellä on oikeus saada esiopetusta sinä vuonna, jona lapsi täyttää viisi vuotta. Tällöin esiopetus voi kestää kaksi vuotta lapsen ollessa 5- ja 6-vuotias. Lapsen tulee osallistua esiopetukseen, joka kuuluu oppivelvollisuuteen. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi esiopetukseen 5-vuotiaana. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa varhennetusta oppivelvollisuudesta.

Varhaiskasvatuksen tai opetuksen järjestäjä päättää varhennetusta oppivelvollisuudesta hallintolain mukaisesti ennen perusopetuksen alkamista. Jos lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa tai esiopetuksessa, varhennetusta oppivelvollisuudesta päättää lapsen asuinkunta. Päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta voidaan tehdä myös huoltajan aloitteesta. Päätös tehdään lapsen ollessa varhaiskasvatus- tai esiopetusikäinen. Päätöstä ei voi tehdä perusopetuksen alkamisen jälkeen.

Hallintopäätöksen valmistelussa tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kesken. Arvioitaessa varhennetun oppivelvollisuuden tarvetta lapselle, tulisi vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tarkastella eri näkökulmista, jotta saadaan kokonaiskuva lapsen tuen tarpeista ja oppimisen edellytyksistä. Yhteistyö on tärkeää, jotta lapsen oppimisen polku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen muodostaa lapsen edun mukaisen jatkumon.

Varhennettua oppivelvollisuutta koskevaa hallintopäätöstä tehtäessä hyödynnetään lapsesta mahdollisesti annettuja psykologisia tai lääketieteellisiä lausuntoja tai muuta vastaavaa selvitystä. Päätöksenteon kannalta olennaista on, että lausunnosta tai selvityksestä käy ilmi, miksi lapsi hyötyisi varhennetusta oppivelvollisuudesta. Päätöstä tehtäessä voidaan myös hyödyntää terveydenhuollon kanssa yhteisesti aiemmin tai arvioinnin aikana muodostettua näkemystä lapsen tilanteesta. Päätös tehdään aina perustuen lapsen tilanteen kokonaisarviointiin, hänen vahvuuksiinsa ja yksilöllisen tuen tarpeisiinsa. Varhennettua oppivelvollisuutta koskeva hallintopäätös tulee perustella ja mahdollinen lausunto tai muu vastaava selvitys liitetään päätökseen.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneelle lapselle tulee tehdä tukea koskeva päätös, joka tehdään lapsikohtaisen tuen tarpeen arvioinnin ja lapsikohtaisen tuen toteuttamista koskevan suunnitelman mukaisesti. Tukea koskevassa päätöksessä päätetään tarvittavista lapsikohtaisista tukitoimista, ja tukitoimiin tulee sisältyä joko säännöllinen erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä tai kokoaikainen erityisopettajan opetus pienryhmässä.

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen saaneen lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen

Kun lapsella on varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätös ja tuen tarve jatkuu perusopetuksessa, lapsen opetus järjestetään siten, että oppilaalla on oikeus perusopetuksessa aloittaessaan oppilaskohtaisiin tukitoimiin ja tarvittaessa perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista

poikkeamiseen. Jos oppilaskohtaisten tukitoimien ja perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista poikkeaminen ovat riittämättömiä ja lapsi ei oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi kykene perusopetuksessa opiskelemaan oppiaineita, opetus voidaan järjestää toiminta-alueittain.

Esi- ja perusopetuksen henkilöstö tekee moniammatillista ja monialaista yhteistyötä, kun arvioidaan perusopetukseen siirtyvän varhennetun oppivelvollisuuden päätöksen lapsen opetuksen järjestämistä ja tukitoimia perusopetuksessa. Tällöin hyödynnetään mahdollisia varhennettua oppivelvollisuutta varten annettuja lausuntoja tai muuta lapsen tilanteen arvioimisen tueksi jo aiemmin tehtyä tai arvioinnin yhteydessä tehtävää yhteistyötä terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa. Arvioitaessa opetuksen järjestämistä perusopetuksessa tulee lapsen vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tarkastella eri näkökulmista lapsen kokonaistilanteen ymmärtämiseksi. Perusopetuksen järjestämistä ja oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva arviointi perustuu arvioon oppimäärän tavoitteista suoriutumisen ja opetukseen osallistumisen edellyttämien tukitoimien tarpeesta ja opetuksen järjestämisen tarkoituksenmukaisuudesta. Tietty lääketieteellinen diagnoosi ei automaattisesti tarkoita tiettyjen tukitoimien toteuttamista tai päätöstä perusopetuksen järjestämisestä oppilaalle oppimiskykyyn vaikuttavan vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen perusteella. Arviointiin perustuvaa tukea koskevaa päätöstä ei tehdä ainoastaan lääketieteelliseen arvioon pohjautuen, koska perusopetuksessa opetushenkilöstön tuki kohdentuu aina oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen ja tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle oppilaalle opetussuunnitelman tavoitteiden ja perusopetuksen oppimäärän saavuttaminen sekä opetukseen osallistuminen.

Varhennetun oppivelvollisuuden hallintopäätöksen saaneen lapsen perusopetuksen aloitusta myöhennetään vain perustellusta syystä ja tarkoin harkiten (kts. luku 5.5.5). Tällainen syy voi olla esimerkiksi se, että lapsi ei ole sairaudesta johtuen osallistunut lainkaan tai juuri lainkaan esiopetukseen, ja esiopetukseen osallistumisen katsotaan olevan lapsen edun mukaista.

Paikallinen tarkennus Äänekoski

Varhennetun oppivelvollisuuden päätöksentekoon ja toteuttamiseen liittyvät yhteistyökäytännöt ja vastuut (voimaan 1.8.2026)

- Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus sinä vuonna, kun lapsi täyttää kuusi vuotta. Varhennettu oppivelvollisuus edellyttää opetus- ja kasvatustoimikunnan tekemän hallinnollisen päätöksen. Päätöksen edellytyksenä on yhteistyö huoltajan ja varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen asiantuntijoiden kanssa. Päätös pohjaa lääkärin tai psykologin tekemään suositukseen varhennetusta oppivelvollisuudesta.
- Esi- ja perusopetuksen henkilöstö tekee moniammatillista ja monialaista yhteistyötä lapsen esiopetuksen ja koulupolun suunnittelussa.
- Lapsella on oikeus aloittaa maksuttomassa esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta.

Äänekoskella varhennetun oppivelvollisuuden esiopetus järjestetään pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen ryhmässä aloittaen sinä vuonna, kun lapsi täyttää viisi vuotta. Lapsi jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

Varhennetun oppivelvollisuuden oppilaille on laadittava tuen toteuttamista koskeva suunnitelma. Tukitoimet voivat sisältää ryhmä- ja oppilaskohtaisia tukitoimia tai poikkeamista perusopetuksen oppimäärästä tai opetussuunnitelman tavoitteista. Jos nämä eivät riitä, arvioidaan mahdollinen tarve opiskella toiminta-alueittain.

